

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2011

CZECH

HIGHER LEVEL

**Thursday, 9 June
Morning, 9.30 a.m. – 12.30 p.m.**

ČESKÝ JAZYK

Celkové hodnocení [100 bodů]

Přečtete si pozorně celý text a odpovězte na otázky ve všech třech částech. Odpovězte vlastními slovy a pouze na základě textu. Všechny otázky musí být zodpovězeny v českém jazyce.

V květnu 2010 proběhly v České republice parlamentní volby, 13. července 2010 byla jmenována nová vláda, ministrem zodpovědným za resort školství, mládeže a tělovýchovy je v ní Josef Dobeš, kterého čeká mnoho úkolů ohledně reformy školství.

Část 1

[30 bodů]

Smlouva s rodiči

Nový ministr školství oznámil svůj první významný reformní záměr: školy by měly s rodiči uzavírat smlouvy o chování dítěte při výuce, aby se tak velká míra zodpovědnosti za chování žáků přesunula od učitelů směrem k rodičům. Tímto gestem dává ministr najevo, že chce zvýšit vážnost učitelské profese a chránit pedagogy před narůstající agresivitou žáků. Jenže – byť by byl ministrův úmysl většinou učitelů uvítán – vidím v jeho realizaci spíše záplatování děr a dokonce odklon od žádoucího směřování našeho školství.

Když se podíváme do našich škol, zjistíme, že po dvaceti letech od pádu totalitního režimu jsou to právě ony, školy, kdo stále uchovává staré pořádky a zuby nehty se snaží ponechat způsoby demokratického soužití pouze v mezích formalit – formálních školních rad, formálních školních vzdělávacích programů, formálních žákovských parlamentů atd. Samozřejmě existují školy, které za vývojem společnosti nepokulhávají, ale dosud nelze jejich formu fungování považovat za obecný jev.

Jestliže děti, na rozdíl od předchozích generací sebevědomější a zvyklé z rodin na možnost svobodné volby a svobodného vyjadřování svých názorů, jsou nuceny chodit do škol, kde o tato „práva“ přicházejí a kde pocítují nezájem o svou osobnost ze strany učitelů, potom lze plně chápat projevy jejich nevole. Navíc současní žáci své učitele v lecčem předčí, zejména co se týká informačních technologií a vyhledávání informací, což rovněž posiluje odpor při vynucování si autority učiteli. Doba, kdy ve třídách seděla poslušná, učitelů se bojící masa, patří minulosti, s čímž se mnozí učitelé nechtějí smířit.

Většina drzé chování žáků vůči učitelům představuje nejen výzvu ke změně v přístupu k mladému člověku a volání po upřímném respektu, ale také důležité upozornění na to, že potřeby současných dětí jsou v oblasti vzdělávání jiné než dříve. Řada těchto potřeb se však skrývá mimo vědomí, a to dětí i dospělých, a objevíme je až tehdy, když se začneme tázat po smyslu vzdělávání.

Co vlastně nynější děti potřebují? Samozřejmě totéž co děti v minulosti: připravit se na samostatný život. Avšak právě zde, na cestě k naplnění tohoto úkolu, leží kámen úrazu. Oproti předchozím dobám nemají děti jasné dospělé vzory, neboť tradiční, přirozený řád společnosti je obrácen naruby. Dospělí se chovají dětinsky, odmítají nést zodpovědnost, jsou posedlí touhou vypadat stále mladě, chtějí si volně a nezávazně užívat života, ... A děti? Jsou toho nejen svědky, ale dokonce se často ujímají řídicí role a dospělým prikazují. Dřívější kázeň v rodinách i školách se zakládala na úctě mladších ke starším. S přibývajícím

věkem dítěte narůstala také míra jeho povinností, avšak nikoli vůči sobě, nýbrž vůči rodině. Dnešní děti mnohdy nemívají na starost vůbec nic, ba naopak zažívají kompletní celodenní servis. A jediná povinnost, která je jim uložena, povinnost vzdělávat se je veskrze sobecky orientovaná: „Uč se, aby ses měl v dospělosti dobře.“ Jenže dítě ve srovnání s dospělými nijak nestrádá a dokonce je nad zdravou míru rozmazlováno a zavalováno hromadami statků. Zato v dřívější rodině se nejvíce dostávalo tomu, kdo měl největší podíl na jejím zabezpečení, což děti nemohly být. Důvod k úctě dětí vůči dospělým byl takto zcela patrný.

Učitelé zažívali v minulosti úctu také ještě díky své vzdělanosti. V současné době, kdy počet vysokoškolsky vzdělaných lidí rapidně stoupá, postrádá učitelé své vzdělání svoji někdejší společenskou hodnotu. Obdobně dopadla sama vzdělanost. Ceněn je pouze certifikát, získaný um je vnímán často coby podružný. Učitelé tedy ve své výuce nabízejí něco, co ztrácí na hodnotě. A ti z nich, kteří nejsou schopni před svými žáky obhájit smysl konkrétního úseku vzdělávání, degradují sama sebe a současně pěstují v žácích odpor k danému předmětu a ke vzdělávání vůbec.

Nový ministr nyní přichází s nápadem posilnit upadající autoritu učitelů tím, že je zbaví prostřednictvím smlouvy s rodiči zodpovědnosti za chování žáků v průběhu vyučování. Ministr takto vlastně sděluje, že učitelé ve své pedagogické práci a také v práci sama na sobě nemusejí nic měnit, neboť veškeré pohutky, jež vedou žáky při výuce k podrážděnému chování a nespolupracování, mají příčinu ve špatné výchově v rodinách.

Zcela se při tom zapomíná, že učitelé jsou specialisté na výchovu a vzdělávání placení státem a že státní školy, v nichž děti plní povinnou školní docházku, nejsou pro rodiče partnery, nýbrž do jisté míry reprezentanti státu. Pokud stát nařizuje povinnou školní docházku, pak by zodpovědnost s ní související měla spočívat plně na jeho bedrech. Jestliže školy pod návaem nově se objevujících úkolů selhávají, je zapotřebí změnit je a nikoliv nutit rodiče ke smluvnímu přebírání zodpovědnosti za chování dětí v době, kdy jim je stát z jejich péče odebrává k povinnému vzdělávání. Stát by proto měl v prvé řadě hledat způsob, jak pomoci učitelům vypořádat se s novými výzvami přicházejícími od žáků, aby se mohli stát důstojnými „dospělými“ vzory nejmladší generaci.

Jan-Michal Mleziva (nar. 1965), učitel

(upraveno podle *Rodina a škola* 8/2010)

1. Vysvětlete vlastními slovy:

[5 bodů]

- a) agresivita
- b) formální
- c) autorita
- d) „kámen úrazu“
- e) „spočívat na něčích bedrech“

2. Autor mluví o „smlouvě s rodiči“, vysvětlete na základě textu, co má autor na mysli.

[5 bodů]

3. Autor při popisu situace ve školách zdůrazňuje, že už je to 20 let od pádu totalitního režimu. Proč v této souvislosti zdůrazňuje právě tento fakt? Vysvětlete na základě textu.

[5 bodů]

4. Srovnejte na základě textu – vlastními slovy – kázeň a postavení dětí v rodině dříve a dnes. **[5 bodů]**

5. „A ti z nich, kteří nejsou schopni před svými žáky obhájit smysl konkrétního úseku vzdělávání, degradují sama sebe...“ Vysvětlete, proč si toto autor myslí, a napište svůj vlastní názor na toto tvrzení. **[5 bodů]**

6. „... děti, na rozdíl od předchozích generací sebevědomější...“ – napište krátký text odkazující k textu a vysvětlující, proč jsou současné děti sebevědomější, než byli jejich rodiče. **[5 bodů]**

Část 2 **[30 bodů]**

„... postrádá učitelské vzdělání svoji někdejší společenskou hodnotu.“
Vysvětlete, proč si toto autor myslí, a napište komentář (minimum 100 slov), ve kterém vysvětlíte svůj názor na toto tvrzení.

Část 3 **[40 bodů]**

Napište esej (minimum 300 slov) na jedno z následujících témat:

1. Učení dnešních mladých lidí – je to výzva?
2. „Většina lidí je tak šťastná, jak šťastná se rozhodla být.“
(Abraham Lincoln, 16. prezident USA: 1809–1865)